

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОЛІПШЕННЯ СКЛАДУ ЕНТОМОФАУНИ МІСЬКИХ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ

Автором статті розроблені рекомендації міським службам, спрямовані на зменшення ступеня пошкодження природного середовища в місті, на поліпшення, ускладнення структури та різноманітності фітоценозів. Це підвищить стійкість ентомокомплексів міських зелених насаджень.

Комахи, завдяки своїй багаточисельності та різноманітності, виконують дуже важливі функції в будь-якій екосистемі, в тому числі в екосистемах міських зелених насаджень. Крім того, в таких екосистемах комахи складають левову частку всієї фауни. Тому нормальне функціонування екосистем міських зелених насаджень неможливе без підтримання збалансованості, стійкості екологічної структури ентомокомплексів.

Проведені в 1991-1996 роках дослідження екологічної структури ентомокомплексів міських зелених насаджень показали, що із збільшенням техногенного та рекреаційного навантаження різко зменшується збалансованість таких ентомокомплексів, що призводить до їх деградації та руйнування.

Слід відмітити, що проведені дослідження дозволяють зробити важливий висновок. Виявлені негативні зміни в екологічній структурі ентомокомплексів залежать не тільки від рівня техногенного забруднення середовища токсичними речовинами, але в значній мірі, і від таких факторів, як вигоптування, скошування трави, ступінь розвиненості просторової структури фітоценозу, його видової різноманітності. Для того, щоб зменшити рівень забруднення міських екосистем певними токсикантами, необхідні значні матеріальні витрати, пов'язані з роботою промислових підприємств, що знаходяться на даній території, зменшення потоку автотранспорту тощо. А для поліпшення, ускладнення структури та різноманітності міських фітоценозів, зменшення рекреаційного тиску на них значні витрати не потрібні. Але ефект від таких заходів буде дуже відчутним. Це дуже важливо в умовах нинішньої економічної ситуації в Україні.

На підставі розроблених висновків необхідно відмітити, що діяльність, щодо поліпшення складу ентомофауни міських зелених насаджень, повинна бути, перш за все, спрямована на зменшення ступеня пошкодження природного середовища в місті; на охорону придатних біотопів та догляд за ними (наприклад, за ділянками лісу, що збереглися, старими парками тощо). Також цілком можливо виділення території, що охороняються, в самому місті.

У зв'язку з цим можливо порекомендувати міським службам зеленого господарства наступні заходи, спрямовані на поліпшення, ускладнення структури та різноманітності фітоценозів:

1. Для зменшення ізольованості окремих насаджень доцільне створення суцільних "екологічних коридорів" (наприклад, алей живих парканів), які повинні зв'язувати зелені насадження між собою, а також з природними біотопами, розташованими поблизу міста. Це буде сприяти більш вільному переміщенню комах між популяціями та дозволить послабити так званий "острівний ефект", що спостерігається в популяціях представників міської фауни.

2. Створення в зелених насадженнях, як мінімум, трьох ярусів рослинності. Це дозволить значно покращити просторову структуру ентомокомплексів та сприятиме збільшенню їх видової різноманітності.

3. Можливе створення важкодоступних ділянок, невеликих за площею (2-4 м²), де антропогенний вплив був би обмеженим. Стабілізація умов існування на таких ділянках сприятиме росту чисельності та різноманітності ентомокомплексу в цілому.

4. Збереження, в основному, на території великих парків старих дерев, трухлявих пнів, які дуже багато заселені безхребетними тваринами, в тому числі і кошами-сапробіонтами.

5. Вільні від дерев біотопи, де це можливо, створювати не у вигляді клумб, з одним або двома видами рослин, а у вигляді луків з дикоростучими квітами. Це також сприятиме значному збільшенню видової різноманітності ентомокомплексів.

6. Необхідно або зовсім відмовитись від скошування, або, якщо це неможливо, скошувати траву з різною інтенсивністю, тільки 1-2 рази на рік, причому перший раз - не раніше середини червня. Це дозволить значно стабілізувати умови існування хортобіонтів, а також не переривати їх життєві цикли.

7. Квіти для посадки слід вибирати не тільки з точки зору їх декоративності, але й за екологічними показниками із забезпеченням максимальної безперервності цвітіння видів, що продукують пилок та нектар, впродовж вегетаційного періоду.

8. Скрізь, де це можливо, слід залишати хоча б частину листового опадку для формування підстилки, яка є середовищем проживання комах-сапробіонтів та герпетобіонтів.

Виконання вищеперерахованих, не дуже складних та витратних заходів дозволить зберегти та набагато поліпшити видову різноманітність, збалансованість, а відповідно і стійкість ентомокомплексів міських зелених насаджень.